

**VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ TARNYBOS
2012 METŲ VEIKLOS ATASKAITA**

2013 m. balandžio 16 d.

Vilnius

TURINYS

1. STRATEGINIAI 2012 METŲ VEIKLOS PRIORITETAI IR TIKSLAI.....	3
2. VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ STATISTIKA IR ANALIZĖ.....	5
2.1. BENDRA VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ APIMTIS 2012 M.	6
2.2. ELEKTRONINIAI VIEŠIEJI PIRKIMAI.....	7
2.3. VIEŠIEJI PIRKIMAI IŠ SOCIALINIŲ ĮMONIŲ	8
2.4. CENTRALIZUOTI VIEŠIEJI PIRKIMAI.....	9
2.5. ŽALIEJI VIEŠIEJI PIRKIMAI	9
2.6. INOVATYVŪS VIEŠIEJI PIRKIMAI	11
3. PREVENCIJA IR KONTROLĖ.....	12
4. TEISĖKŪRA IR METODOLOGIJA.....	15
5. MOKYMAI IR KONSULTACIJOS	17
6. VIEŠIEJI PIRKIMAI GYNYBOS IR SAUGUMO SRITYJE	20
7. ARTIMIAUSIU LAIKOTARPIU PLANUOJAMI VEIKLOS PRIORITETAI	22
8. TARNYBOS 2012 METŲ ASIGNAVIMAI.....	23

1. STRATEGINIAI 2012 METŲ VEIKLOS PRIORITETAIR TIKSLAI

Viešųjų pirkimų sistema yra labai svarbi Lietuvos ekonomikos dalis, todėl Viešųjų pirkimų tarnyba (toliau – Tarnyba), įgyvendindama Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatas viešųjų pirkimų srityje, savo ilgalaikius strateginius veiklos prioritetus, taip pat vykdydama savo misiją – padėti viešuosius pirkimus vykdyti teisėtai, efektyviai ir skaidriai, ypatingą dėmesį 2012 metais skyrė šioms prioritetinėms sritims:

1. Viešųjų pirkimų vykdymo efektyvumo didinimui;
2. Veiksmingai viešųjų pirkimų priežiūrai;
3. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymo įgyvendinimui.

Suprasdama, jog siekiant **didinti viešųjų pirkimų vykdymo efektyvumą** pirmiausia būtina tobulinti viešųjų pirkimų reglamentavimą, taip pat ypatingą dėmesį skirti viešųjų pirkimų sistemos dalyvių kvalifikacijos kėlimui, Tarnyba:

- 2012 metais kreipėsi į perkančiąsias organizacijas ir tiekėjus, prašydama pateikti pasiūlymus dėl viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir gavo apie 284 pasiūlymus, kuriuos išnagrinėjusi, Tarnybos direktoriaus įsakymu sudaryta darbo grupė teiks atitinkamus pasiūlymus politiką formuojančiai – Lietuvos Respublikos ūkio ministerijai – ir (ar) kitoms institucijoms pagal kompetenciją;

- Sudarė sąlygas perkančiosioms organizacijoms palengvinti supaprastintų ir mažos vertės viešųjų pirkimų vykdymo tvarką, - Tarnybos parengti ir patvirtinti teisės aktų, rekomendacijų ir taisyklių pakeitimai leis perkančiosioms organizacijoms sumažinti administracinę naštą atliekant supaprastintus viešuosius pirkimus (tame tarpe – ir mažos vertės pirkimus);

- Surengė viešųjų pirkimų mokymus 1442 valstybės institucijų ir įstaigų specialistams, - 994 iš jų apmokyti vykdant Europos Sąjungos ir Lietuvos biudžeto lėšomis finansuojamą projektą „Valstybės institucijų ir įstaigų dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimas elektroninių viešųjų pirkimų srityje“, kiti apmokyti Tarnybos specialistų. Atsižvelgdama į dažną viešųjų pirkimų reglamentavimo kaitą, kuri lemia vis didėjančių mokymų ir konsultacijų poreikį, Tarnyba suorganizavo du seminarų ciklus dėl Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimų, įsigaliojusiu 2012 m. sausio 1 d. (tema – Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimai, techninių specifikacijų projektų ir viešųjų pirkimų suvestinės skelbimas CVP IS) ir dėl pakeitimų, įsigaliojusiu 2012 m. spalio 1 d. (tema – Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimai, įsigaliosiantys 2012 m. spalio 1 d.).

Siekdama užtikrinti **veiksmingą viešųjų pirkimų priežiūrą**, Tarnyba:

- 2012 metais sukūrė viešųjų pirkimų rizikos modelį, kurio pagrindu kuriama pažeidimų rizikos valdymo informacinė sistema (vykdomas projektas „Viešųjų pirkimų centrinės rizikos analizės sistemos kūrimas ir diegimas (pirmas etapas)“). Įgyvendinant Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytą kontrolės, pažeidimų prevencijos, pirkimo sutarčių vykdymo priežiūros funkciją, pastangos turi būti nukreiptos į tuos viešuosius pirkimus, perkančiąsias organizacijas ir ūkio sektorius, pirkimo sutartis, kur didžiausia pažeidimų pasireiškimo tikimybė, o jų išaiškinimas laiku darytų didelį prevencinį poveikį. Būtent dėl šio tikslo Tarnyba siekia sukurti informacinę sistemą, kuri leistų apjungti kuo daugiau informacijos apie perkančiųjų organizacijų įvykdytus, vykdomus ir planuojamus vykdyti viešuosius pirkimus, nustatytus pažeidimus, taip pat pasirašytas pirkimo sutartis, laimėjusius tiekėjus ir pan., užtikrintų informacijos apdorojimą iki bendro integralaus rodiklio ar keleto rodiklių, apibūdinančių tikimybę, kad vertinamame viešajame pirkime, sudarytoje

ir vykdomoje pirkimo sutartyje bus nustatyti Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytų reikalavimų viešųjų pirkimų vykdymui pažeidimai.

- Įkūrė Pirkimo sutarčių vykdymo priežiūros skyrių, kuris kontroliuoja pirkimo sutarčių vykdymą ir vertina galutinius sutarčių vykdymo rezultatus. Tokiu būdu sukurtas visą viešųjų pirkimų ciklą apimantis kontrolės mechanizmas, t.y. ne nuo viešojo pirkimo pradžios, kaip tai apibrėžta Viešųjų pirkimų įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje, iki pirkimo sutarties sudarymo, bet nuo planavimo iki galutinio rezultato, - viešojo pirkimo sutarties vykdymo rezultato. Toks visą viešųjų pirkimų ciklą apimantis kontrolės mechanizmas leis didinti viešųjų pirkimų skaidrumą ir mažinti korupcijos prielaidas.

- Siekė stiprinti prevencinę (ex-ante), t.y. viešojo pirkimo iki pirkimo sutarties sudarymo, viešųjų pirkimų kontrolę, tačiau užsibrėžtas tikslas, kad ex-ante atliktų vertinimų skaičius, lyginant su bendru vertinimų skaičiumi, siektų 55 proc., liko neįgyvendintas. Bendras santykinis dydis, apskaičiuotas atsižvelgiant į visų atliktų viešųjų pirkimų vertinimų skaičių ir vertinimų, atliktų iki sutarties sudarymo, skaičių siekė 28,3 proc. Pažymėtina, kad numatyto rezultato kriterijaus reikšmės pasiekimas labai įtakojamas teisėsaugos ir kitų institucijų pavedimu atliekamų viešųjų pirkimų, kurie dažniausiai būna po sutarties sudarymo, įvertinimų skaičiaus. Tarnyba, atlikusi 2012 metais atliktų viešųjų pirkimų vertinimo analizę nustatė, kad teisėsaugos ir kitų institucijų pavedimu 2012 metais buvo atliekami 53,1 proc. visų per šį laikotarpį atliekamų vertinimų, iš jų – 93,9 proc. buvo vertinama jau po sutarties sudarymo. *Tarnybos iniciatyva atliktų vertinimų iki sutarties sudarymo (ex-ante) skaičius sudarė 53,5 proc. bendro Tarnybos iniciatyva atliktų įvertinimų skaičiaus.*

- Teikė konsultacijas tiek į raštu (taip pat ir elektroniniu paštu), tiek į žodžiu gautus perkančiųjų organizacijų ir tiekėjų paklausimus. 2012 metais gauta ir atsakyta į 2051 paklausimą. Lyginant su 2011 metais, 2012 metais gauta ir atsakyta 289 paklausimais daugiau. Tai, Tarnybos nuomone, lemia itin dažna Viešųjų pirkimų įstatymo kaita, sudėtingas viešųjų pirkimų reglamentavimas. Tarnyba, analizuodama gaunamus perkančiųjų organizacijų ir tiekėjų paklausimus (tiek raštu, tiek telefonu) pastebi, kad paklausimų skaičius kiekvienais metais didėja.

Siekdama įgyvendinti Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymą Tarnyba:

- Stengėsi padėti perkančiosioms organizacijoms vykdyti viešuosius pirkimus gynybos ir saugumo srityje, parengė ir patvirtino 4 poįstatyminius teisės aktus.

- Atsižvelgdama į pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, specifiką ir specialistų, atliekančių tokius viešuosius pirkimus kvalifikacijos kėlimo poreikį, Tarnyba 2012 metais buvo užsibrėžusi uždavinį apmokyti 50 specialistų, vykdančių viešuosius pirkimus gynybos ir saugumo srityje. 2012 metais Tarnyba organizavo mokymus, kurių metu buvo apmokyta 70 specialistų. Matydama, kad dėl viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, specifikos, dėl negausios teismų praktikos poreikis organizuoti ir vykdyti mokymus perkančiųjų organizacijų atstovams nemažėja, Tarnyba ir kitais metais sieks apmokyti kuo daugiau specialistų, atliekančių viešuosius pirkimus gynybos ir saugumo srityje.

Didindama savo veiklos efektyvumą, Tarnyba:

- Įkūrė Vidaus audito skyrių, kurio atliekamų auditų pagrindu 2013 metais tikimasi tobulinti ir optimizuoti Tarnybos administracijos padalinį veiklą.

- Suorganizavo Tarnybos darbuotojams mokymus Europos Sąjungos (ES) struktūrinės paramos administravimo, korupcijos prevencijos ir kt. temomis. Mokymuose dalyvavo 77 Tarnybos darbuotojai.

2. VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ STATISTIKA IR ANALIZĖ

2012 metais Lietuvoje įvyko **11.559** viešieji pirkimai (neskaičiuojant mažos vertės pirkimų) arba **11,5** proc. mažiau nei 2011 metais (2011 metais įvykusių viešųjų pirkimų skaičius siekė 13.064). Tuo tarpu pirkimų vertė 2012 metais išaugo **14,3** proc. ir siekė **14.655,4** mln. litų (2011 metais – **12.822,0** mln. Lt)

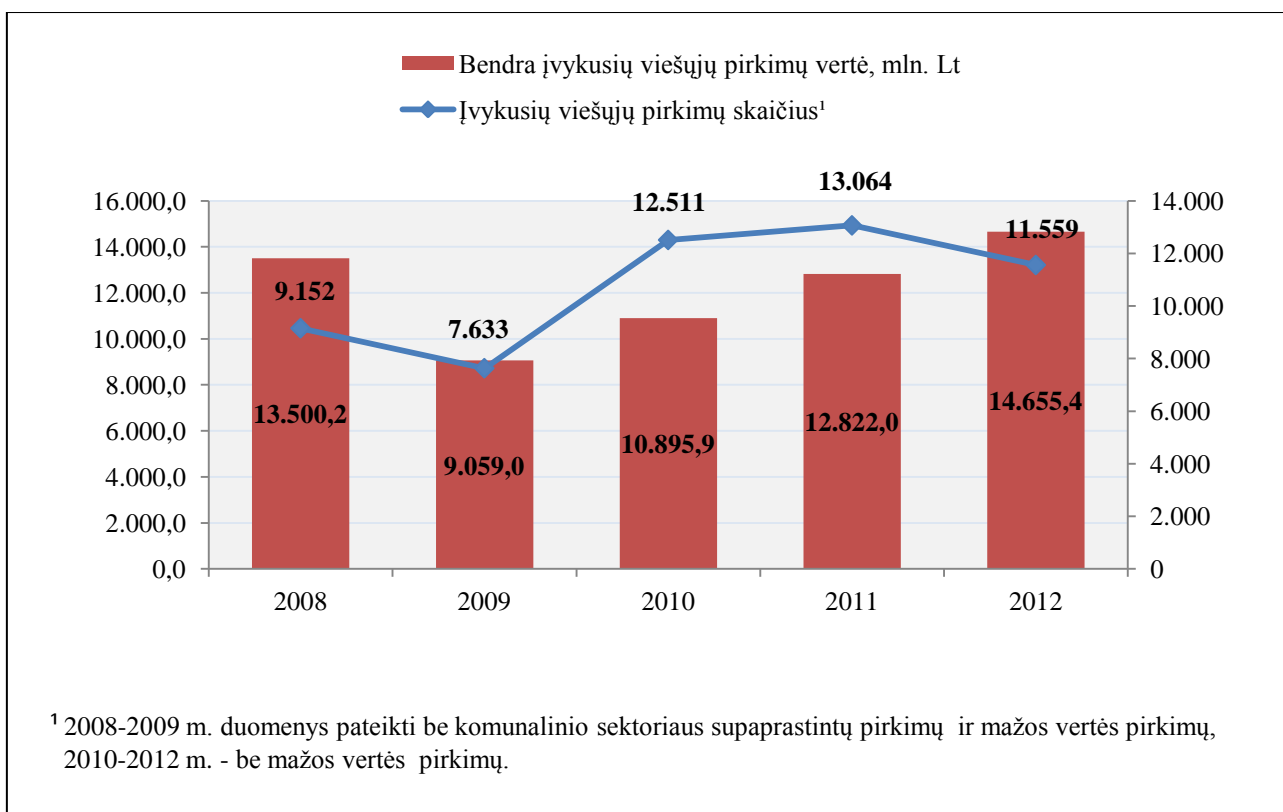
1 lentelė. Bendras įvykusių pirkimų skaičius ir jų vertė 2008-2012 metais

	2008	2009	2010	2011	2012
Įvykusių viešųjų pirkimų skaičius ¹	9.152	7.633	12.511	13.064	11.559
Bendra įvykusių viešųjų pirkimų vertė, mln. Lt	13.500,2	9.059,0	10.895,9	12.822,0	14.655,4

¹ 2008-2009 m. duomenys be komunalinio sektoriaus supaprastintų pirkimų ir mažos vertės pirkimų, 2010-2012 m. - be mažos vertės pirkimų

2 lentelė. Mažos vertės pirkimų skaičius 2011-2012 metais

	2011	2012
Mažos vertės pirkimų skaičius	642.866	723.883

1 pav. Bendra įvykusių pirkimų ir jų vertės statistika 2008-2012 metais

2.1. BENDRA VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ APIMTIS 2012 M.

3 lentelė. Bendra viešųjų pirkimų apimtis 2012 metais

Eil. Nr.	Pirkimo apibūdinimas	Bendra pirkimų vertė (mln. Lt)	Bendra pirkimų vertė (proc.)	Bendras pirkimų skaičius	Bendras pirkimų skaičius (proc.)
1.	TARPTAUTINIAI VIEŠIEJI PIRKIMAI	8.344,5	56,9	2.364	0,3
2.	SUPAPRASTINTI VIEŠIEJI PIRKIMAI	4.296,5	29,3	9.195	1,2
3.	MAŽOS VERTĖS PIRKIMAI	2.009,3	13,7	723.883	98,4
4.	Supaprastinti viešieji pirkimai, vykdomi vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 85 str. 5 d. nuostatomis	5,1	0,0	512	0,1
	Iš viso:	14.655,4	100	735,954	100

4 lentelė. Mažos vertės pirkimai 2012 metais

Eil. Nr.	Pirkimo objekto rūšis	Bendra pirkimų vertė (mln. Lt)	Bendra pirkimų vertė (proc.)	Bendras pirkimų skaičius	Bendras pirkimų skaičius (proc.)
1.	PREKĖS	684.4	34,1	439.170	60,7
2.	PASLAUGOS	631.4	31,4	273.858	37,8
3.	DARBAI	693.5	34,5	10.855	1,5
	Iš viso:	2.009,3	100	723.883	100

2011-2012 metų laikotarpiu skaičiuojant su mažos vertės pirkimais vyko apie 700 tūkst. viešųjų pirkimų. Didžiąją jų dalį sudarė mažos vertės pirkimai. Tarptautinių viešųjų pirkimų skaičius sudarė 0,4-0,3 proc. bendro per šį laikotarpį įvykusių viešųjų pirkimų skaičiaus, tarptautinių viešųjų pirkimų vertė sudarė 51,2-56,9 proc. bendros per šį laikotarpį įvykusių pirkimų vertės.

Didėjo skelbtų ir mažėjo neskelbtų viešųjų pirkimų skaičius: skelbtų viešųjų pirkimų skaičiaus dalis 2011-2012 metais išaugo nuo **74,7** iki **80,7** proc. bendro per šį laikotarpį įvykusių viešųjų pirkimų skaičiaus, o neskelbtų viešųjų pirkimų skaičiaus dalis per minėtą laikotarpį sumažėjo nuo **25,3** iki **19,3** proc. (neskaičiuojant mažos vertės pirkimų).

Sudarytų pirkimo sutarčių ir neįvykusių pirkimų, t.y. pirkimų, kurie pasibaigė nesudarius pirkimo sutarties, santykis 2012 metais buvo 6,4/1: įvyko 11.558 pirkimai, neįvyko – 1.794. Šis

rodiklis, lyginant su 2011 metais, augo, - 2011 metais minėtas santykis buvo 5,6/1: įvyko 13.064, neįvyko 2.324 pirkimai. **Didėjantis sėkmingų pirkimų, t.y. pirkimų, pasibaigusių pirkimo sutarties sudarymu, skaičius, manytina, rodo didėjantį viešųjų pirkimų sistemos efektyvumą.**

2.2. ELEKTRONINIAI VIEŠIEJI PIRKIMAI

Elektroniniai viešieji pirkimai – tai elektroniniu būdu atliekamos viešųjų pirkimų procedūros, kai skelbimai apie pirkimą (neskelbiamų pirkimų atveju – kvietimai), kiti pirkimo dokumentai ir visi tiekėjų pasiūlymai teikiami Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos (toliau – CVP IS) priemonėmis.

Elektroniniai pirkimai leidžia sumažinti tiekėjų dalyvavimo viešuosiuose pirkimuose sąnaudas, pagreitinti viešųjų pirkimų procesus, pagerinti pirkimų apskaitą ir kontrolę, padidinti viešųjų pirkimų skaidrumą, taip pat skatina perkančiąsias organizacijas naudoti įvairesnius pirkimų būdus, leidžia efektyviau naudoti žmogiškuosius išteklius, skatina viešuosiuose pirkimuose dalyvauti smulkaus ir vidutinio verslo atstovus.

Lietuvoje vykstančią elektroninių pirkimų plėtrą labai palankiai įvertino Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, Lietuvą (kartu su Portugalija) paminėdamas kaip vienus geriausių elektroninių pirkimų praktikos pavyzdžius.

Viešųjų pirkimų įstatymo 15¹ str. numatyta, kad nuo 2009 m. rugsėjo 15 d. perkančioji organizacija turi užtikrinti, kad prekių, paslaugų ir darbų viešieji pirkimai, atliekami CVP IS priemonėmis, kiekvienais kalendoriniais metais sudarytų *ne mažiau kaip 50 procentų perkančiosios organizacijos viešųjų pirkimų bendrosios vertės*.

5 lentelė. Elektroninių viešųjų pirkimų statistika 2011 – 2012 metais

Metai	El. pirkimų skaičius	Procentas nuo bendro visų skelbtų per metus pirkimų skaičiaus	Bendras visų per metus skelbtų pirkimų skaičius	Vertė (mln. Lt)	Procentas nuo visų skelbtų pirkimų vertės	Bendra visų per metus skelbtų pirkimų vertė
2011	13 504	75,0	17 887	6.897,5	75,7	9. 111,9
2012	13 975	83,1	16 812	8 675,0	75,2	11 541,3

Pastebima, kad nuolat auga CVP IS užregistruotų naudotojų skaičius: 2011 metais buvo daugiau nei **18 000 naudotojų**: 6 737 perkančiųjų organizacijų, 11 910 tiekėjų (iš jų – 415 užsienio įmonių), 2012 m. – apie **22 000 naudotojų**: 7 508 perkančiosios organizacijos, 15 028 tiekėjai (iš jų -- 581 užsienio įmonės). Didėja ir naudotojų (asmenų, dirbančių su CVP IS ir turinčių prieigos teisę prie jos) skaičius: 2012 metų pabaigoje buvo užregistruota **50 000** naudotojų arba 10 000 daugiau nei 2011 metais.

2012 metais, lyginant su 2011 metų duomenimis, elektroninių viešųjų pirkimų skaičius išaugo nuo 13 504 iki 13 975. Statistika rodo, kad sprendimas perkelti viešuosius pirkimus į elektroninę erdvę pasiteisino. Tačiau nepaisant to, jog pirkimų, vykdomų CVPIS priemonėmis skaičius auga, CVPIS naudotojai neretai skundžiasi sistemos nepatogumu, o šiuo metu esantys Tarnybos pagalbos pajėgumai, padedantys vartotojams sutrikimų atveju, yra nepakankami. **Atsižvelgdama į pagalbos vartotojams CVPIS sutrikimų atvejais poreikį, Tarnyba planuoja**

parengti ir patvirtinti Kritinių Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos incidentų valdymo tvarkos aprašą.

2012 metais buvo vykdomas CVP IS viešinimui skirto modulio www.cvpp.lt atnaujinimas. Šiuo metu bandoma nauja šio modulio versija ir analizuojami naudotojų atsiliepimai. Modulyje skelbiami visi viešųjų pirkimų skelbimai ir skelbiamų pirkimų dokumentai, viešųjų pirkimų ataskaitos, perkančiųjų organizacijų metinių pirkimų planų suvestinės, techninių specifikacijų projektai ir kita viešųjų pirkimų informacija. Atsižvelgiant į teisės aktų pakeitimus, buvo atnaujintos viešųjų pirkimų ataskaitų pildymo formos. Taip pat tęsiami infrastruktūros plėtros darbai, atsižvelgiant į CVPIS saugos audito ataskaitoje pateiktas rekomendacijas, įdiegtos informacinių sistemų duomenų apsaugos priemonės.

2.3. VIEŠIEJI PIRKIMAI IŠ SOCIALINIŲ ĮMONIŲ

Siekiant skatinti remtinių asmenų integravimąsi į darbo rinką, Viešųjų pirkimų įstatyme perkančiosioms organizacijoms įtvirtinta pareiga, *atliekant supaprastintus pirkimus, ne mažiau kaip 5 proc. visų supaprastintų pirkimų vertės* atlikti iš neįgalųjų socialinių įmonių, socialinių įmonių, įmonių, kuriose dirba daugiau kaip 50 proc. nuteistųjų, ir įmonių, kurių dalyviai yra sveikatos priežiūros įstaigos ir kuriose darbo terapijos pagrindais dirba ne mažiau kaip 50 proc. pacientų.

Perkančiųjų organizacijų, kurios privalo vykdyti viešuosius pirkimus iš socialinių įmonių, 2012 metais vykdytų supaprastintų viešųjų pirkimų iš socialinių įmonių vertė sudarė **1,1 proc.** bendros šių perkančiųjų organizacijų 2012 metais vykdytų supaprastintų viešųjų pirkimų vertės. 2011 metais šių pirkimų vertė siekė **1,6 proc.**

6 lentelė. Pirkimai iš socialinių įmonių 2012 metais

Pirkimo objekto rūšis	Bendra sutarčių vertė (mln. Lt)	Bendra sutarčių vertė (proc.)
PREKĖS	19.5	38,4
PASLAUGOS	18.0	35,4
DARBAI	13.3	26,2

Lyginant su 2011 metais, 2012 metais iš socialinių įmonių pirko šiek tiek mažiau perkančiųjų organizacijų (2011 metais – **589**, 2012 metais – **573**). Taip pat, lyginant su 2011 metais, 2012 metais mažesnė ir bendra pirkimų iš socialinių įmonių vertė siekė (2011 metais – **72 mln. Lt**; 2012 metais - **50,8** mln. litų).

Tarnyba, skatindama perkančiąsias organizacijas vykdyti pirkimus iš socialinių įmonių, yra parengusi Socialinės apsaugos reikalavimų taikymo pirkimuose rekomendacijas, patvirtintas Tarnybos direktoriaus 2010 metų birželio 30 dienos įsakymu Nr. 1S-95 (Žin., 2010, Nr. 82-4371).

Atsižvelgdama į socialinių įmonių pastebėjimus, kad perkančiosios organizacijos nevykdo pirkimų iš socialinių įmonių, kai perkančiosioms organizacijoms reikalingas prekės, paslaugas ar darbus gamina, teikia ir atlieka ir socialinės įmonės, Tarnyba 2012 metais parengė ir išplatino informacinį pranešimą, kuriuo paragino perkančiąsias organizacijas planuojant pirkimus atsižvelgti į Įstatymo 91 straipsnyje nurodytų tiekėjų gaminamų prekių, teikiamų paslaugų ar atliekamų darbų sąrašus, skelbiamus CVP IS, taip pat, siekiant sudaryti kuo didesnę konkurenciją tarp tiekėjų, rekomendavo perkančiosioms organizacijoms skelbti ir apie mažos vertės pirkimus, kai pirkimas vykdomas pagal Įstatymo 91 straipsnį. Taip pat Tarnyba, siekdama atkreipti perkančiųjų organizacijų dėmesį į Viešųjų pirkimų įstatymo 91 straipsnyje perkančiosioms organizacijoms įtvirtintą pareigą, yra nurodžiusi, jog siekiant racionalaus lėšų panaudojimo ir konkurencijos

užtikrinimo, kiekvienu konkrečiu atveju įvertindamos potencialių tiekėjų skaičių, perkančiosios organizacijos sprendimą atlikti pirkimą ne iš Įstatymo 91 straipsnyje nurodytų tiekėjų galėtų priimti *tik tuo atveju*, jei tai neturėtų įtakos Įstatymo 91 straipsnio 1 dalyje nustatyto įpareigojimo įvykdymui, t.y. perkančiosios organizacijos yra tikros, kad vėlesniais pirkimais iš Įstatymo 91 straipsnyje nurodytų tiekėjų pirks ne mažiau kaip 5 procentus visų supaprastintų pirkimų vertės.

2.4. CENTRALIZUOTI VIEŠIEJI PIRKIMAI

Centralizuoti pirkimai atliekami perkant prekes, paslaugas ar darbus iš centrinės perkančiosios organizacijos (toliau - CPO) arba per ją, įgaliojant kitą perkančiąją organizaciją atlikti pirkimą, kai įgaliotoji organizacija perka daugiau nei vienai perkančiajai organizacijai (taip pat ir sau), perkant perkančiajai organizacijai pavaldžioms įstaigoms.

2012 metais, lyginant su 2011 metais, centralizuotai vykdytų viešųjų pirkimų vertės dalis nuo bendros viešųjų pirkimų vertės išaugo nuo **12,5 proc.** iki **14,5 proc.** Bendra centralizuotų pirkimų vertė 2012 metais siekė **1.832,5** mln. Lt, kai 2011 metais tokių pirkimų vertė siekė **1.359,8** mln. Lt. 2012 metais iš viso buvo atlikti **322** centralizuoti pirkimai, 2011 metais – **403**.

7 lentelė. Centralizuotų viešųjų pirkimų statistika 2008-2012 metais

	2008	2009	2010	2011	2012
	Vertė, mln. Lt				
Centralizuoti pirkimai, kuomet perkančiosios organizacijos vykdė pirkimus savarankiškai	440,0	514,1	498,7	1.187,9	1.597,7
Centralizuoti pirkimai per CPO	8,4	15,8	49,8	171,9	234,8
Bendra centralizuotų pirkimų vertė:	448,4	529,9	548,5	1.359,8	1.832,5
Bendra viešųjų pirkimų vertė (be mažos vertės pirkimų)	9.559,7	6.410,9	8.925,5	10.844,2	12.641,0
Bendros centralizuotų pirkimų vertės dalis nuo bendros viešųjų pirkimų vertės, proc.	4,7%	8,3%	6,1%	12,5%	14,5%

Kadangi mažesnės perkančiosios organizacijos neturi pakankamai nei žmogiškųjų pajėgumų, nei kompetencijos vykdyti viešuosius pirkimus bei užtikrinti viešųjų pirkimų teisėtumą, tokių perkančiųjų organizacijų pirkimus ypač tikslinga centralizuoti. Tai būtų galima pasiekti, jei CPO elektroniniame kataloge būtų siūloma daugiau nei šiuo metu prekių, paslaugų ir darbų.

2.5. ŽALIEJI VIEŠIEJI PIRKIMAI

Žaliuoju pirkimu vadinamas toks viešasis pirkimas, kai perkančioji organizacija nustato bent minimalius Aplinkos ministerijos nustatytus aplinkos apsaugos kriterijus, pasirinkdama prekes,

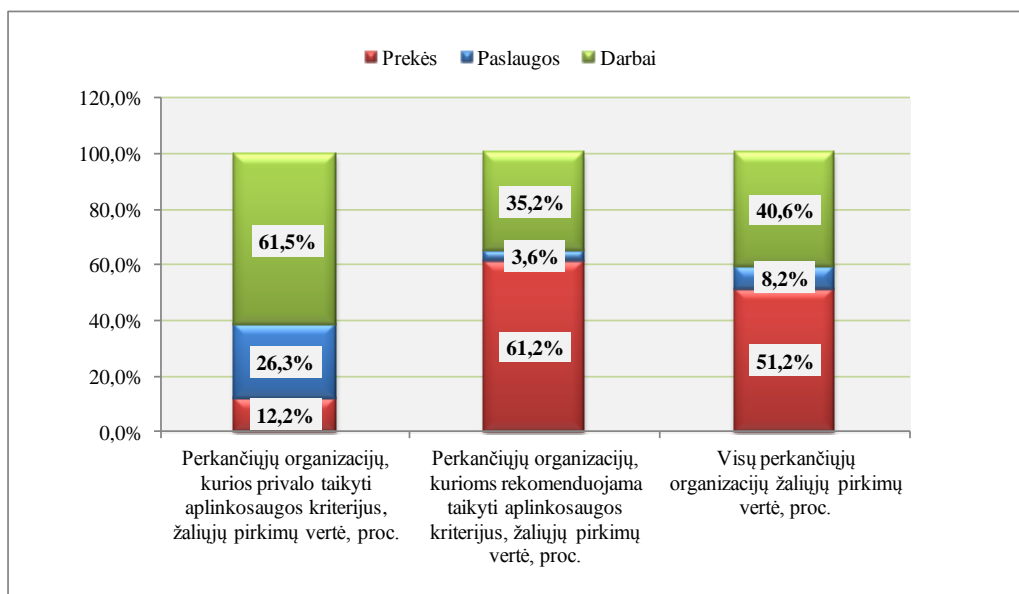
paslaugas ir darbus ne tik pagal jų kainą ir kokybę, bet ir daromą mažesnę poveikį aplinkai vienoje, keliose ar visose produkto būvio fazėse, taip skatindama kurti kuo daugiau aplinkai palankių produktų. Vykdydamos žaliuosius viešuosius pirkimus perkančiosios organizacijos gali sumažinti aplinką teršiančių dujų emisiją, aplinkai daromą neigiamą poveikį, prisidėti prie darnaus gamtos išteklių naudojimo, skatinti inovacijas, didinti pramonės konkurencingumą.

8 lentelė. Žaliųjų viešųjų pirkimų apimtis 2011-2012 metais

	Vertė (mln. Lt)	Vertė nuo visų viešųjų pirkimų vertės (proc.)	Pirkimų skaičius	Pirkimų skaičius nuo visų viešųjų pirkimų skaičiaus (proc.)
2011 metai	2.547,9	23,5	969	7,4
2012 metai	4.069,5	32,2*	959	8,3

* Žaliųjų viešųjų pirkimų vertė, nors ir nežymiai, bet kasmet auga.

Analizuojant bendros žaliųjų pirkimų vertės pasiskirstymą pagal pirkimo objekto rūšis (prekės, paslaugos, darbai), nustatyta, kad 2012 metais daugiausia aplinkosaugos kriterijai buvo taikomi prekių viešuosiuose pirkimuose, kurių vertė (2 085,0 mln. Lt) sudarė 51,2 proc. visų vykdytų žaliųjų pirkimų vertės (4 065,5 mln. Lt).

2 pav. Bendra 2012 metais vykdytų žaliųjų pirkimų vertė pagal pirkimo objektų rūšis

2012 metais, lyginant su 2011 metais, bendra žaliųjų pirkimų vertė išaugo: 2011 metais siekė 2 547,9 mln. Lt, 2012 metais – 4 069,5 mln. Lt; bendras žaliųjų pirkimų skaičius 2011–2012 metais keitėsi nuo 969 iki 959.

Bendro žaliųjų pirkimų skaičiaus dalis nuo bendro viešųjų pirkimų skaičiaus 2011–2012 metais padidėjo nuo 7,4 iki 8,3 proc., o bendros žaliųjų pirkimų vertės dalis nuo bendros viešųjų pirkimų vertės – nuo 23,5 iki 32,2 proc.

Perkančiųjų organizacijų, kurios, vykdydamos viešuosius pirkimus, *privalo* taikyti aplinkosaugos kriterijus, žaliųjų pirkimų skaičiaus dalis nuo bendro šių perkančiųjų organizacijų vykdytų viešųjų pirkimų skaičiaus 2011–2012 metais išaugo nuo 10,9 iki 11,8 proc., atitinkamai, vertės dalis sumažėjo nuo 35,1 iki 26,5 proc.

Perkančiųjų organizacijų, kurioms vykdant viešuosius pirkimus *rekomenduojama* taikyti aplinkosaugos kriterijus, žaliųjų pirkimų skaičiaus dalis nuo bendro šių perkančiųjų organizacijų vykdytų viešųjų pirkimų skaičiaus 2011–2012 metais išaugo nuo 5,8 iki 6,6 proc., atitinkamai, vertės dalis – nuo 18,6 iki 34,1 proc.

Didžiausią žaliųjų viešųjų pirkimų vertės dalį 2012 metais, skirtingai nei 2010–2011 metais, sudarė prekių viešieji pirkimai. 2010–2011 metais pagrindinę žaliųjų pirkimų vertės dalį sudarė darbų pirkimai, o jų vertės dalis svyravo nuo 82,2 iki 81,4 proc. nuo bendros žaliųjų pirkimų vertės. 2012 metais bendrą prekių žaliųjų pirkimų vertę „išaugino“ AB „Klaipėdos nafta“, „žaliai“ vykdydama „Suskystintų gamtinių dujų plaukiojančios saugyklos su dujinimo įrenginiu“ pirkimą, kurio vertė siekė 1 800,0 mln. Lt. Tai sudarė 86,3 proc. bendros 2012 metais „žaliai“ vykdytų prekių viešųjų pirkimų vertės.

2012 metais, lyginant su 2011 metais, augo perkančiųjų organizacijų, vykdžiusių žaliuosius pirkimus, skaičius: 2011 metais – 626 perkančiosios organizacijos, 2012 metais – 649.

2.6. INOVATYVŪS VIEŠIEJI PIRKIMAI

Inovatyvūs viešieji pirkimai – viešieji pirkimai, kai perkančiosios organizacijos į viešojo pirkimo sąlygas įtraukia kriterijus, skatinančius tiekėjus kurti ir pasiūlyti inovatyvių produktų. Viešieji pirkimai yra vienas iš instrumentų, galinčių prisidėti prie 2020 metų Europos pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijos prioritetų – pažangaus augimo (žiniomis ir inovacijomis pagrįsto ūkio vystymo), tvaraus augimo (taupiau išteklius naudojančio, ekologiškesnio ir konkurencingesnio ūkio skatinimo), integracinio augimo (didelio užimtumo ūkio, kuriame užtikrinta socialinė ir teritorinė sanglauda, skatinimo) – siekimo. Tam tikros Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatos sudaro sąlygas vykdyti inovatyvius viešuosius pirkimus, pavyzdžiui, iš anksto paskelbusi techninių specifikacijų projektus, taip pat pasirinkusi pirkimą vykdyti konkurencinio dialogo būdu, perkančioji organizacija gali konsultuotis su potencialiais tiekėjais dėl šiuolaikiškiausių sprendinių įgyvendinant projektą. Manytina, kad inovatyvių pasiūlymų perkančiosios organizacijos galėtų sulaukti daugiau, jei techninėse specifikacijose apibūdintų norimą rezultatą arba nurodytų perkamo objekto funkcinius reikalavimus taikydama ne mažiausios kainos, bet ekonominio naudingumo vertinimo kriterijų.

Inovacijų skatinimas vykdant viešuosius pirkimus – vienas iš Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros 2009-2013 metų strategijoje numatytų uždavinių. Numatytas rezultato kriterijus – kiek procentų visų viešųjų pirkimų sudaro inovatyvūs viešieji pirkimai. *Siektina šio kriterijaus reikšmė (2013 m.) – 5 procentai.* Kol kas Lietuvoje perkančiosios organizacijos inovatyvius pirkimus vykdo labai vangiai, o tai, tikėtina, lemia nepakankamai aiški ir kryptinga valstybės politika skatinant inovacijas, taip pat nepakankami perkančiųjų organizacijų biudžetai.

2012 metais įvykdyta 12 inovatyvių pirkimų, kurių vertė siekė 160,4 mln. litų ir tai sudarė tik **1,1 proc.** bendros per metus vykdytų viešųjų pirkimų vertės. Inovatyvius pirkimus vykdė 8 perkančiosios organizacijos. Didžiausios vertės inovatyvus pirkimas – Vilniaus universiteto vykdytas projekte „Nacionalinio fizinių ir technologijos mokslų centro sukūrimas“ numatyto projektavimo, statybos darbų pirkimas, kurio vertė siekė 156,7 mln. litų ir tai sudarė 97,7 proc. bendros 2012 metais vykdytų inovatyvių pirkimų vertės.

2011 metais 5 perkančiosios organizacijos vykdė 17 inovatyvių mažos vertės viešųjų pirkimų, kurių vertė – 0,5 mln. litų. Daugiausia šių pirkimų (13) vykdė valstybės įmonė „Kauno aerouostas“.

3. PREVENCIJA IR KONTROLĖ

2012 metais didelis dėmesys buvo skiriamas viešųjų pirkimų kontrolei ir Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimų prevencijai. Viešųjų pirkimų kontrolė vykdyta rizikos ir analizės sistemos pagrindu, labiausiai dėmesį koncentruojant į didelės vertės pirkimus ir pirkimus, finansuojamus Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis.

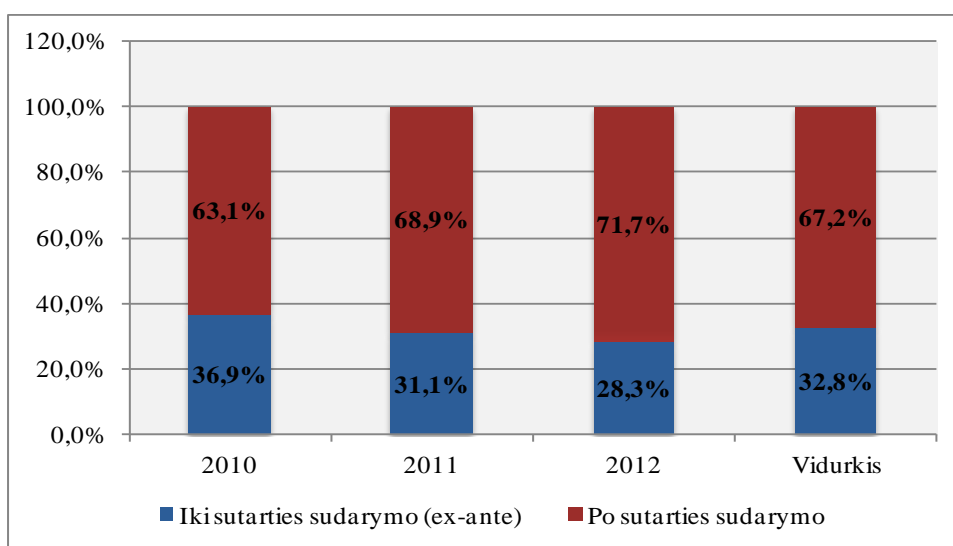
2012 metais buvo atlikti **339** viešųjų pirkimų įvertinimai ir **6** kompleksiniai tikrinimai (2011 metais atitinkamai 324 ir 13).

Bendra 2012 metais vertintų viešųjų pirkimų vertė siekė **2 426,7** mln. litų ir sudarė **16,6** proc. bendros per šį laikotarpį vykdytų viešųjų pirkimų vertės (14.655,4 mln. Lt).

2012 metais vertintų viešųjų pirkimų, finansuojamų Europos Sąjungos lėšomis, vertė siekė **1 572,6** mln. litų ir sudarė **64,8** proc. bendros per šį laikotarpį vertintų viešųjų pirkimų vertės (2 426,7 mln. litų ir **12,6** proc. bendros viešųjų pirkimų vertės (12 457,6 mln. Lt).

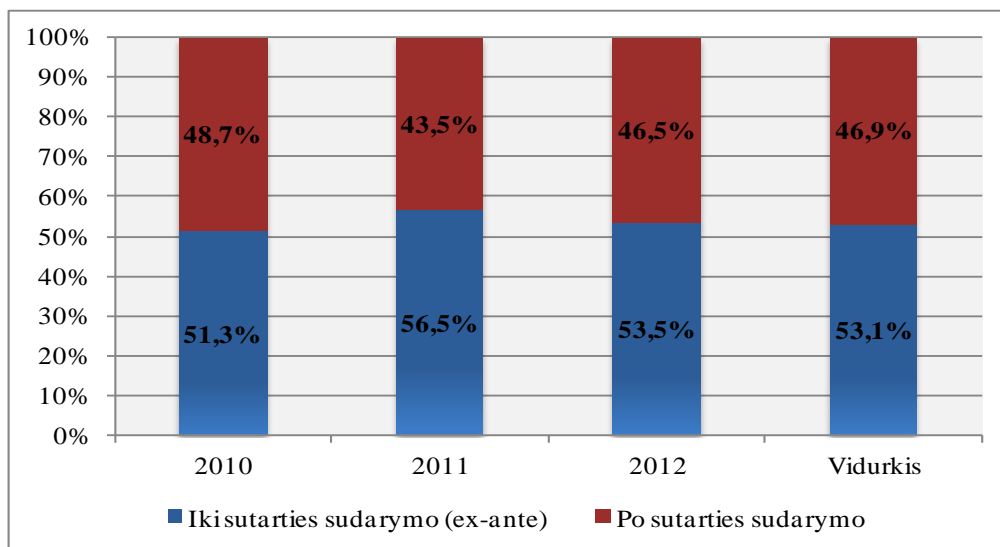
Pirkimų, kurių vertinimo metu buvo duoti įpareigojimai, vertė siekė **304,5** mln. litų ir tai sudarė **13,9** proc. bendros įvertintų viešųjų pirkimų vertės.

Tarnyba, vykdydama kontrolės funkciją, siekia, kad santykis tarp ex-ante vertinimų (iki sutarties sudarymo) ir ex-post vertinimų (po sutarties sudarymo) būtų ex-ante vertinimų naudai. Tačiau statistika rodo, kad Strateginiame veiklos plane užsibrėžtas rezultatas dėl ex-ante vertinimų yra nepasiekiamas, nes šį rezultatą labai įtakoja kitų institucijų (įgyvendinančių institucijų, teisėsaugos institucijų) pavedimai atlikti tam tikrų viešųjų pirkimų vertinimus, kurie dažniausiai būna ex-post.

3 pav. Įvertinimų, atliktų iki sutarties sudarymo (ex-ante), procentinė dalis nuo bendro atliktų įvertinimų skaičiaus 2010–2012 metais.

Kitų institucijų pavedimu atliktų įvertinimų skaičius 2012 metais sudarė **53,1 proc.** bendro 2012 metais atliktų įvertinimų skaičiaus.

4 pav. VPT iniciatyva atliktų įvertinimų iki sutarties sudarymo (ex-ante) skaičiaus procentinė dalis 2010–2012 metais

Tarnybos iniciatyva (be kitų institucijų pavedimu atliktų įvertinimų) prevenciškai (ex-ante) atliktų įvertinimų skaičiaus dalis 2012 metais sudarė 53,5 proc. bendro Tarnybos iniciatyva atrinktų ir įvertintų pirkimų skaičiaus.

Tarnybos 2012 metais atlikti perkančiųjų organizacijų pateiktos informacijos apie viešuosius pirkimus vertinimai

9 lentelė. Vertinimo išvados ir jų struktūra 2012 metais

Vertinimų išvados	Vertinimų skaičius	Vertinimų procentinis pasiskirstymas
Vertinimas atliktas įgyvendinančios institucijos pavedimu	58	17,1
Vertinimas atliktas Valstybės kontrolės pavedimu	3	0,9
Neskelbtina informacija dėl teisėsaugos institucijų atliekamų veiksmų	48	14,2
Sutartis turi būti pripažinta niekine ir nutraukta	41	12,1
Leista tęsti procedūras	39	11,5
Kita	33	9,7
Sutartis gali būti vykdoma	29	8,6
Įpareigota nutraukti procedūras	26	7,7
Įpareigota pakartotinai nagrinėti	24	7,1
Nustatyti pažeidimai – sutartis įvykdyta	19	5,6
Įpareigota patikslinti pirkimo dokumentus	8	2,4
Neteisėtas pirkimo būdas	5	1,5

Tarnyba, vykdydama Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytą funkciją rengti išvadas dėl sutikimų įstatyme nustatytais atvejais, 2012 metais išnagrinėjo **1496** perkančiųjų organizacijų prašymus. 2011 metais tokių išvadų dėl sutikimų skaičius siekė 767.

Didžiausią išvadų dėl sutikimų dalį sudaro perkančiųjų organizacijų kreipimaisi dėl sutarties sąlygų keitimo. 2012 metais išnagrinėti **949** prašymai keisti sutarties sąlygas:

10 lentelė. Vertinimų išvadų tipai ir jų struktūra 2011-2012 metais

Išvados tipas	2011 m.	2012 m.
Sutikti, kad sutarties sąlygos būtų pakeistos	294	606
Nesutikti, kad sutarties sąlygos būtų pakeistos	303	245
Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimo nereikia	28	71
Perkančiųjų organizacijų prašymai dėl sutarties sąlygų keitimo nenagrinėti	-	14

Kaip rodo statistika, **perkančiųjų organizacijų prašymų dėl Tarnybos sutikimo keisti sutarties sąlygas daugėja**. 2012 metais, lyginant su 2011 metais, perkančiosios organizacijos dažniau kreipiasi pagrįstai, taip pat pastebima, kad perkančiosios organizacijos dažniau pateikia kvalifikuotai parengtus, argumentuotus prašymus dėl sutarčių sąlygų keitimo. Tačiau taip pat pastebimai didėja prašymų, kuomet Tarnybos sutikimas nereikalingas, skaičius, t.y., nors perkančiosios organizacijos sutartyse būna tinkamai numatytos atitinkamų sutarties sąlygų keitimo galimybę ir tvarką, tačiau vis vien kreipiasi į Tarnybą sutikimo. Tarnyba, analizuodama perkančiųjų organizacijų kreipimusis, pastebi, kad tai neretai lemia Europos Sąjungos paramą administruojančios agentūros, kurios nurodo projektų vykdytojams kreiptis sutikimų dėl sutarčių sąlygų keitimo. Sprendžiant šią problemą, Tarnyba organizuoja ir sekančiais metais taip pat numato organizuoti susitikimus su įgyvendinančių institucijų atstovais.

2012 metais Tarnyba išnagrinėjo 4 prašymus dėl viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo ilgesniam kaip 3 metų laikotarpiui. Lyginant su 2011 metais, tokių prašymų skaičius nepakito. Pastebima, kad perkančiosios organizacijos, teikdamos prašymus sutikti, kad pirkimo sutartys būtų sudaromos ilgesniam nei 3 metų laikotarpiui, pateikia pagrįstus skaičiavimus, kad sutarties sudarymas ilgesniam nei 3 metų laikotarpiui ekonominiu ar socialiniu požiūriu yra naudingesnis.

Nemažą dalį perkančiųjų organizacijų prašymų sudaro kreipimaisi dėl viešųjų pirkimų procedūrų, - tiek tarptautinių pirkimų, tiek supaprastintų pirkimų, - nutraukimo. Lyginant perkančiųjų organizacijų prašymus nutraukti pirkimų procedūras, statistika rodo, kad beveik dvigubai daugiau tokių prašymų gaunama dėl supaprastintų pirkimų procedūrų nutraukimo, - 2012 metais gauti 83 prašymai dėl tarptautinės vertės pirkimų procedūrų nutraukimo, 165 – dėl supaprastintų pirkimų procedūrų nutraukimo.

11 lentelė. Perkančiųjų organizacijų prašymai dėl pirkimo procedūrų nutraukimo

Išvados tipas	Tarptautinės vertės pirkimų atveju	Supaprastintų pirkimų atveju
Sutikti, kad pirkimo procedūros būtų nutrauktos	41	68
Nesutikti, kad pirkimo procedūros būtų nutrauktos	19	46
Tarnyba įpareigojo nutraukti pirkimo procedūras	12	36
Tarnybos sutikimas nereikalingas	2	
Prašymas nenagrinėtas	1	1
Įpareigota pakartotinai nagrinėti gautus pasiūlymus		1

Po Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo, pirkimas neskelbiamų derybų būdu gali būti pradėtas tik gavus Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimą dėl tokio pirkimo būdo pasirinkimo. 2012 metais Tarnyba gavo 213 prašymų dėl sutikimo pirkimą vykdyti neskelbiamų derybų būdu:

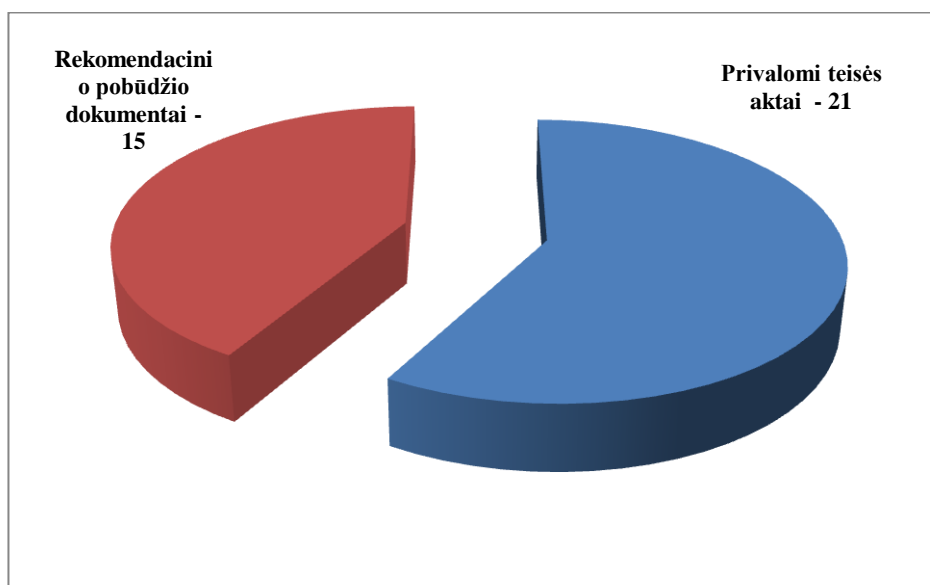
153 atvejais Tarnyba nustatė, kad yra pagrindas pirkimą vykdyti neskelbiamų derybų būdu,
23 atvejais - kad pirkimas neskelbiamų derybų būdu negali būti vykdomas,
26 atvejais - kad Tarnybos sutikimas nereikalingas.

Išanalizavus 2012 metais gautus perkančiųjų organizacijų prašymus dėl sutikimo vykdyti pirkimą neskelbiamų derybų būdu, matyti, kad perkančiosios organizacijos dažniausiai kreipiasi pagrįstai, t.y. išpildomos privalomos Įstatyme šiam pirkimo būdui nustatytos sąlygos.

2012 metais Tarnyba gavo ir išnagrinėjo 82 prašymus dėl vidaus sandorių. Didžioji dalis tokių prašymų buvo pagrįsti (72 atvejais buvo nustatyta, kad yra visos privalomos vidaus sandoriui sąlygos, nustatytos Viešųjų pirkimų įstatymo 10 straipsnio 5 dalyje).

4. TEISĖKŪRA IR METODOLOGIJA

Tarnybos 2012 metais peržiūrėtų (priimtų) rekomendacinio pobūdžio dokumentų santykis lyginant su privalomaisiais teisės aktais siekė 71 procentą.

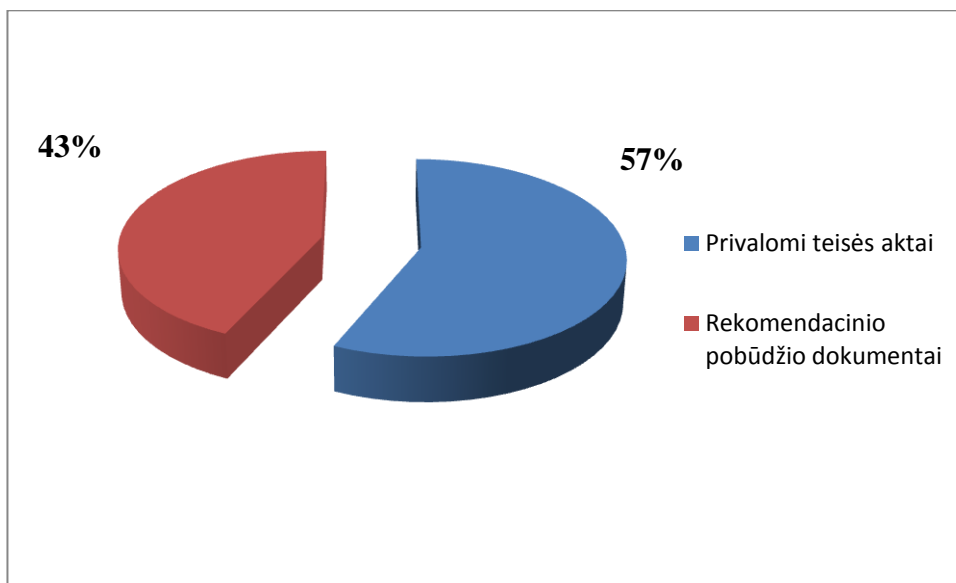

5 pav. Peržiūrėtų rekomendacinių ir privalomų teisės aktų struktūra 2012 m.

2012 metais rengiant teisės aktus, rekomendacinio pobūdžio dokumentus bei atliekant jų stebėseną, buvo siekiama, kad perkančiosioms organizacijoms būtų mažinama administracinė našta, tobulinama ir efektyvinama Lietuvos viešųjų pirkimų sistema.

Rengiant rekomendacinio pobūdžio dokumentus, 2012 metais buvo pateiktos rekomendacijos, kaip perkančiosios organizacijos galėtų sumažinti savo administracinę naštą, numatant atvejus, kai perkančioji organizacija gali nepildyti tam tikrų viešųjų pirkimų procedūrų dokumentų, ir palengvinti supaprastintų bei mažos vertės pirkimų vykdymą. Parengtu Socialinės apsaugos reikalavimų taikymo viešuosiuose pirkimuose rekomendacijų pakeitimu Viešųjų pirkimų tarnyba aiškiau pateikė rekomendacijas dėl tinkamo perkančiųjų organizacijų pareigų - vykdyti pirkimus pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 91 straipsnį ir užtikrinti konkurenciją, racionalų lėšų panaudojimą bei kiekvienu konkrečiu atveju įvertinti potencialių tiekėjų skaičių - įgyvendinimo. Pakeistos tiekėjų įrašymo į oficialius patvirtintų tiekėjų sąrašus taisyklės, supaprastintų viešųjų

pirkimų skelbimų formos, viešųjų pirkimų ataskaitų formos, jų rengimo ir teikimo tvarkos bei informacijos apie planuojamus vykdyti viešuosius pirkimus skelbimo tvarka.

6 pav. 2012 m. galiojusių Viešųjų pirkimų tarnybos priimtų rekomendacijų ir privalomų teisės aktų procentinis santykis

2012 metais taip pat rengti projektai dėl:

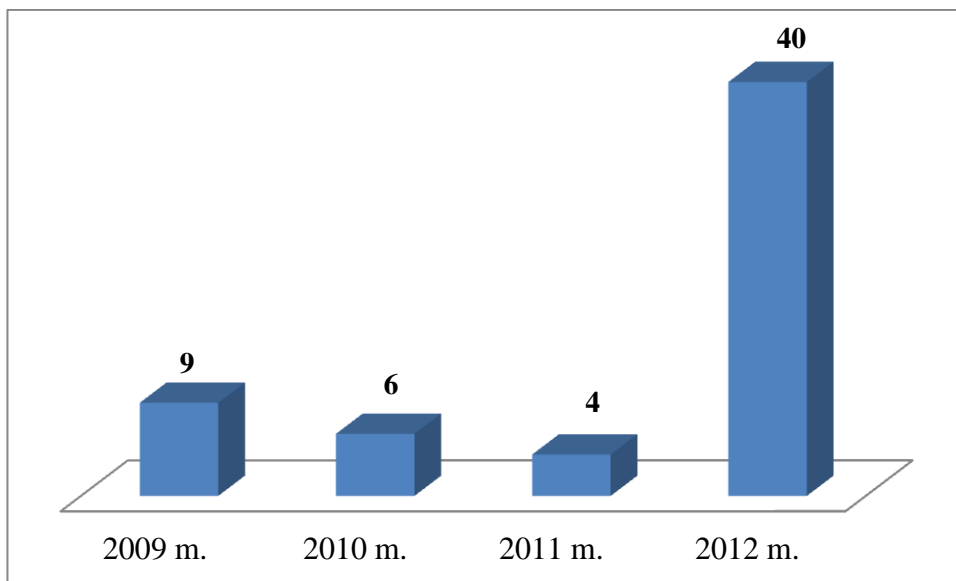
- Viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo arba mažiausios kainos vertinimo kriterijumi rekomendacijų pakeitimo. Minėtų pakeitimų tikslas - rekomenduoti, kaip perkančioji organizacija galėtų taikyti supaprastintų pirkimų vertinimo kriterijus, susijusius su perkamu objektu, taip pat pateikti aiškesnes rekomendacijas dėl ekonomiškai naudingiausio vertinimo kriterijaus naudojimo. Manytina, kad tai paskatins perkančiąsias organizacijas dažniau naudoti ekonominio naudingumo vertinimo kriterijų;

- Informavimo ir viešinimo paslaugų viešojo pirkimo rekomendacijų. Pagrindinis tikslas - rekomenduoti vykdyti smulkesnius informavimo ir viešinimo paslaugų viešuosius pirkimus, atsižvelgiant į potencialius tiekėjus ir jų galimybę dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, dirbtinai jų neskatinant pasitelkti trečiuosius asmenis;

- Projektavimo paslaugų viešojo pirkimo rekomendacijų. Pagrindinis tikslas - rekomenduoti projektavimo paslaugas įsigyti atskirai nuo statybos darbų. Taip pat siekiama pateikti aiškias rekomendacijas, kaip perkančioji organizacija turėtų tinkamai parengti pirkimo dokumentus ir įvykdyti projektavimo paslaugų viešąjį pirkimą;

- Viešųjų judriojo telefono ryšio paslaugų viešojo pirkimo dokumentų rengimo rekomendacijų pakeitimo. Pagrindinis tikslas - pateikti rekomendacijas, kaip ir kada perkančioji organizacija galėtų vertinti įsigyjamas paslaugas pasirinkdama ne mažiausios kainos pasiūlymų vertinimo kriterijų, bet ekonominio naudingumo vertinimo kriterijų, leidžiantį įvertinti ne tik paslaugos kainą, bet ir jos kokybę;

7 pav. Per Lietuvos narystės Europos Sąjungoje informacinę sistemą derinamų rengiamų dokumentų skaičius 2009-2012 metais

Kaip matyti iš aukščiau pateiktos lentelės, 2012 metais per Lietuvos narystės Europos Sąjungoje informacinę sistemą derinamų su Viešųjų pirkimų tarnyba Lietuvos Respublikos pozicijų dėl įvairių Europos Sąjungos rengiamų dokumentų skaičius nuo 2009 išaugo keletą kartų, o lyginant 2011 ir 2012 metus – net 10 kartų.

Nagrinėjant Europos Sąjungos Teisingumo teismo ir nacionalinių teismų sprendimus, vertinta būtinybė keisti ar priimti teisės aktus šalinant teisinio reglamentavimo spragas. Gerinant viešųjų pirkimų teisinę aplinką, pateikti pasiūlymai ir pastabos dėl 30 kitų institucijų parengtų Viešųjų pirkimų įstatymo ir kitų teisės aktų projektų.

2012 metais Tarnyboje viešųjų pirkimų priežiūrą vykdančioms institucijoms suorganizuotas seminaras - diskusija apie 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ar paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo praktinius taikymo aspektus su Europos Komisijos Vidaus rinkos ir paslaugų Generalinio direktorato Viešųjų pirkimų teisėkūros skyriaus ekspertu Gergo Poszler. Aptarti įvairūs Direktyvos nuostatų praktinio taikymo klausimai, probleminiai Direktyvos nuostatų taikymo aspektai, aktualūs ne tik Tarnybos specialistams, bet ypatingai perkančiųjų organizacijų atstovams: subtiekejų pasitarkimas vidaus sandoriui, esminių viešosios sutarties sąlygų keitimas, preliminarinių sutarčių sudarymas, ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijaus parametų nustatymas, papildomų darbų įsigijimas, viešųjų pirkimų direktyvų reforma ir pan.

5. MOKYMAI IR KONSULTACIJOS

Tarnyba, vykdydama Europos Sąjungos ir Lietuvos biudžeto lėšomis finansuojamą projektą „Valstybės institucijų ir įstaigų dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimas elektroninių viešųjų pirkimų srityje“, 2012 metais organizavo mokymų ciklą, kuris bus baigtas 2013 metų pradžioje. Viešojo pirkimo metu parinkto tiekėjo vykdomų 3 dienų mokymuose viešųjų pirkimų specialistai galėjo patobulinti ne tik teorines žinias, bet ir praktinius įgūdžius, - kaip Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos priemonėmis atlikti elektroninius viešuosius pirkimus. Mokymai, atsižvelgiant į perkančiųjų organizacijų pasiskirstymą, buvo vykdomi ne tik Vilniuje, bet ir Klaipėdoje, Utenoje, Šiauliuose, Panevėžyje, Marijampolėje ir kituose miestuose.

Atsižvelgiant į dažną Viešųjų pirkimų įstatymo kaitą, buvo surengti 2 seminarų ciklai: dėl Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimų, įsigaliojusių 2012 m. sausio 1d., ir dėl pakeitimų, įsigaliojusių spalio 1 d.

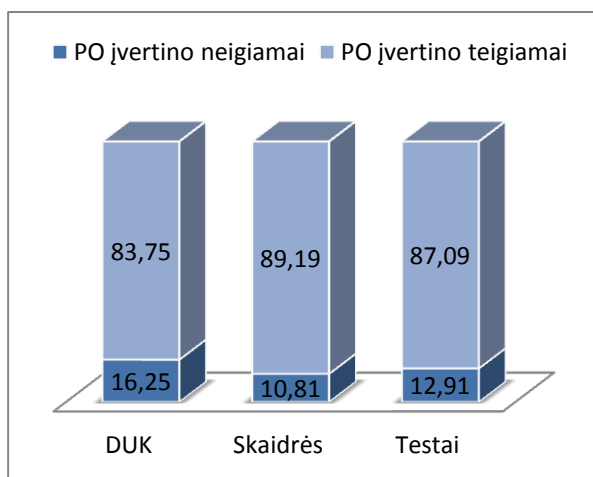
Turėdama ribotus žmogiškus išteklius, tačiau siekdama kuo daugiau viešųjų pirkimų specialistų supažindinti su teisinio reglamentavimo pasikeitimais ir formuojama praktika viešųjų pirkimų srityje, Tarnyba nuo 2012 metų skelbia vykusių seminarų skaidres, apibendrina seminarų metu gaunamus klausimus ir atsakymus skelbia savo tinklalapyje. Atsižvelgiant į perkančiųjų organizacijų pateikiamus dažniausiai užduodamus klausimus, aktualiausias temas, seminarų metu išsakomus lūkesčius, 2012 metais peržiūrėtas ir papildytas Tarnybos tinklalapyje skelbiamas dažniausiai užduodamų klausimų (DUK) „medis“, kuriame pateikti atsakymai į daugiau nei 300 klausimų.

- Temos:
  - Ataskaitos **(16)**
  - CVP IS **(81)**
  - Derybos **(10)**
  - Elektroninis parašas **(5)**
  - Ginčai **(3)**
  - Inovatyvūs pirkimai **(4)**
  - Komunalinio sektoriaus perkančiosioms organizacijoms **(4)**
  - Konkurso sąlygos **(2)**
  - Korupcijos prevencija **(15)**
  - Literatūros, mokslo, meno ir pan. paslaugų pirkimai **(5)**
  - Mažos vertės pirkimų procedūros **(4)**
  - Numatomo pirkimo vertės skaičiavimas **(4)**
  - Pasiūlymų galiojimo ir sutarčių įvykdymo užtikrinimas **(13)**
  - Pasiūlymų vertinimas **(10)**
  - Perkančiosios organizacijos statusas **(1)**
  - Pirkimai iš „socialinių“ įmonių **(14)**
  - Pirkimo procedūros **(15)**
  - Pirkimų planavimas. Suvestinė **(16)**
  - Socialinės apsaugos reikalavimai **(3)**
  - Subranga, subtiekimas, subteikimas **(2)**
  - Supaprastintų pirkimų procedūros **(14)**
  - Supaprastintų pirkimų taisyklės **(7)**
  - Techninių specifikacijų projektų skelbimas **(14)**
  - Tiekėjų kvalifikacijos patikrinimas **(25)**
  - Valstybės žinios **(4)**
  - Viešieji pirkimai gynybos ir saugumo srityje **(16)**
  - Viešojo pirkimo komisija **(1)**
  - Viešųjų pirkimų sutartys, sutarčių keitimas **(27)**
  - Viešųjų pirkimų įstatymo išimties **(6)**
  - Viešųjų pirkimų įstatymo taikymas **(9)**
  - Žalieji viešieji pirkimai **(17)**
- Visi klausimai

Rengiant DUK buvo atsižvelgta į perkančiųjų organizacijų poreikius, todėl 2012 metais nemažai dėmesio skirta konkrečių praktinių situacijų nagrinėjimui: pirkimo organizavimui, tiekėjų kvalifikacijos vertinimui ir tikslinimui, pasiūlymų vertinimui, sutarties sudarymui ir jos keitimui, pasiūlymo galiojimo bei sutarties vykdymo užtikrinimui, skelbti paaiškinimai dėl literatūros,

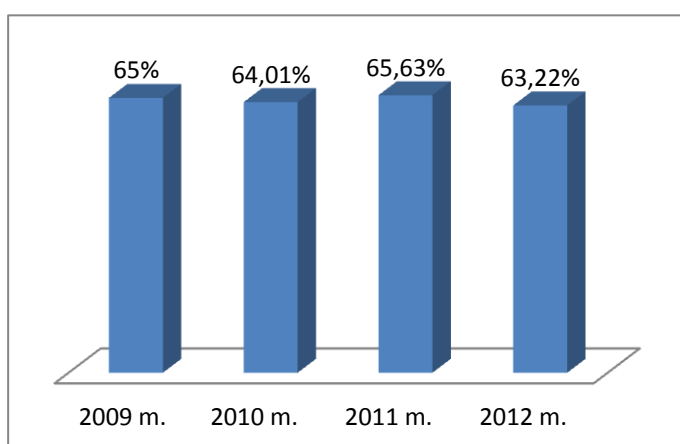
mokslo ir meno kūrinių autorių paslaugų pirkimų. Siekiant išsiaiškinti, kurios viešųjų pirkimų temos kelia daugiausia neaiškumų, 2013 metais bus sukurta galimybė kiekvieną skelbtą DUK įvertinti. Manome, kad tai padės Tarnybai išrinkti aktualiausias temas ir būtent joms ateityje skirti kuo daugiau dėmesio.

Tarnyba 2012 metais apklausos metu taip pat siekė išsiaiškinti, kaip perkančiosios organizacijos vertina jos rengiamas mokomąsias medžiagas (DUK, žinių patikrinimo testus bei skaidres dėl CVP IS priemonių naudojimo). **Apklausa parodė, kad daugiau nei 83 procentai respondentų Tarnybos parengtas įvairias mokomąsias medžiagas vertina teigiamai.**

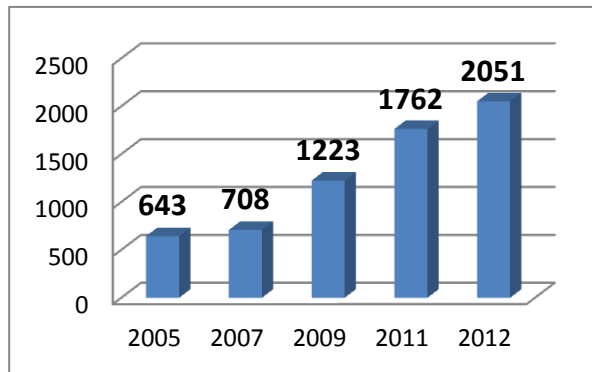
8 pav. Perkančiųjų organizacijų įvertinimai VPT skelbtos mokomosios medžiagos

2012 metais Tarnyba atliko viešųjų pirkimų dalyvių žinių lygio patikrinimą, atsižvelgiant į Tarnybos interneto svetainėje paskelbtų testų rezultatus. 2012 metais gruodžio mėnesio duomenimis 2012 metais paskelbti testai buvo spręsti apie 10 tūkst. kartų. Vidutinis viešųjų pirkimų dalyvių žinių lygis 2012 metais yra ~63%. Lyginant su 2011 metais, šis lygis nukrito nežymiai ~2,4%, o lyginant žinių lygio vidurkį nuo 2009 metų, - svyravimai nežymūs. Siektina viešųjų pirkimų dalyvių žinių lygio reikšmė 2013 metais – 75%.

9 pav. Vidutinis viešųjų pirkimų dalyvių žinių lygis sprendžiant testus 2009-2012 metais

Itin dažna Viešųjų pirkimų įstatymo kaita, sudėtingas reglamentavimas tiek perkančiosioms organizacijoms, tiek tiekėjams kelia nemažai problemų ir neaiškumų. **Kiekvienais metais gaunamų prašymų suteikti konsultacijų kiekis (raštu, elektroniniu paštu) Tarnyboje tik didėja:**

9 pav. Konsultacijų raštu skaičius 2009-2012 metais

Išanalizavus teikiamų konsultacijų „pasiiekiamumą“ telefonu, nustatyta, kad per 2012 metais vien per pirmus penkis mėnesius Mokymų ir konsultavimo skyriaus konsultantams skambinta 37 777 kartus, o iš viso į konsultavimo linijas šiuo periodu skambinta daugiau kaip 95 tūkstančius kartų. Tokio konsultacijų poreikio su turimais žmogiškaisiais ištekliais Tarnyba negali užtikrinti. Tarnyba, suprasdama būtinybę perkančiosioms organizacijoms ir tiekėjams kuo operatyviau gauti konsultacijas telefonu, ne vieną kartą kreipėsi į įvairias institucijas su prašymu skirti finansavimą Skambučių centrui, tačiau problema iki šiol nėra išspręsta.

6. VIEŠIEJI PIRKIMAI GYNYBOS IR SAUGUMO SRITYJE

2011 metų rugpjūčio 8 d. įsigaliojusio Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymo įgyvendinimas – vienas iš Tarnybos 2012 metų veiklos prioritetų. 2012 metais buvo parengti 4 teisės aktai, reglamentuojantys viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įgyvendinimą. Įstatymo taikymo klausimais parengti 3 informaciniai pranešimai, pateikti atsakymai į aktualiausius, dažniausiai perkančiosioms organizacijoms iškylančius klausimus.

2012 metais Tarnyba organizavo mokymus, kuriuos išklausė 70 specialistų, vykdančių pirkimus gynybos ir saugumo srityje. Tarnybos organizuojuose mokymuose buvo pakviesti ir dalyvavo Valstybės saugumo departamento atstovai, mokymuose dalyvavusius specialistus konsultavę išlaptintos informacijos apsaugos klausimais.

2012 metais įvyko **37** viešieji pirkimai gynybos ir saugumo srityje (neskaičiuojant mažos vertės pirkimų).

12 lentelė. Viešieji pirkimai gynybos ir saugumo srityje pagal pirkimo būdus

Eil. Nr.	Pirkimo būdas	Bendras pirkimų skaičius		Bendra pirkimų vertė	
		vnt.	proc.	Lt.	proc.
1.	Ribotas konkursas	12	32,4%	10.057.701,56	32,6%
2.	Skelbiamos derybos	6	16,2%	553.736,49	1,8%
3.	Neskelbiamos derybos	19	51,4%	20.233.237,36	65,6%
Iš viso:		37	100,0%	30.844.675,41	100,0%

Pastaba. Du pirkimai vykdyti 2012 m. neskelbiamų derybų ir trys pirkimai vykdyti skelbiamų derybų būdais neįvyko, todėl į lentelėje pateiktus duomenis šių pirkimų informacija neįtraukta.

13 lentelė. Viešieji pirkimai gynybos ir saugumo srityje pagal pirkimo objekto rūšis

Eil. Nr.	Pirkimo objekto rūšis	Bendras pirkimų skaičius		Bendra pirkimų vertė	
		vnt.	proc.	Lt.	proc.
1.	Prekės	16	43,2%	11.844.938,17	38,4%
2.	Paslaugos	21	56,8%	18.999.737,24	61,6%
Iš viso:		37	100,0%	30.844.675,41	100,0%

Pastaba. Du pirkimai vykdyti 2012 m. neskelbiamų derybų ir trys pirkimai vykdyti skelbiamų derybų būdais neįvyko, todėl į lentelėje pateiktus duomenis šių pirkimų informacija neįtraukta.

14 lentelė. Viešieji pirkimai gynybos ir saugumo srityje pagal informaciją, žymimą slaptumo žymomis

Eil. Nr.	Pirkimai, kuriuose naudojama/nenaudojama įslaptinta informacija	Bendras pirkimų skaičius	
		vnt.	proc.
1.	Pirkimai, kuriuose naudojama įslaptinta informacija, žymima slaptumo žyma "VISIŠKAI SLAPTAI"	0	0,0%
2.	Pirkimai, kuriuose naudojama įslaptinta informacija, žymima slaptumo žyma "SLAPTAI"	1	2,4%
3.	Pirkimai, kuriuose naudojama įslaptinta informacija, žymima slaptumo žyma "KONFIDENCIALIAI"	1	2,4%
4.	Pirkimai, kuriuose naudojama įslaptinta informacija, žymima slaptumo žyma "RIBOTO NAUDOJIMO"	16	38,1%
5.	Pirkimai, kuriuose nenaudojama įslaptinta informacija	24	57,1%
Iš viso:		42	100,0%

15 lentelė. Mažos vertės pirkimai vykdyti gynybos ir saugumo srityje

Eil. Nr.	Pirkimo objekto rūšis	Bendras pirkimų skaičius		Bendra pirkimų vertė	
		vnt.	proc.	Lt.	proc.
1.	Prekės	114	80,9%	356.893,73	54,7%
2.	Paslaugos	26	18,4%	269.130,42	41,2%
3.	Darbai	1	0,7%	27.000,00	4,1%
Iš viso:		141	100,0%	653.024,15	100,0%

Nors praktika vykdamas viešuosius pirkimus, atliekamus vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymu, dar nėra gausi, tačiau Tarnyba pastebi, kad kai kurios minėto įstatymo nuostatos nesuderintos su Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/81/EB dėl darbų, prekių ir paslaugų pirkimo tam tikrų sutarčių, kurias sudaro perkančiosios organizacijos ar subjektai gynybos ir saugumo srityse, sudarymo tvarkos derinimo ir iš dalies keičianti direktyvas 2004/17/EB ir 2004/18/EB nuostatomis. Paminėtina, kad minėtame įstatyme nenustatyti aiškūs pasiūlymų atmetimo pagrindai, kas lemia skirtingas interpretacijas taikant minėtą įstatymą. Nors minėtu įstatymu Tarnybai suteikta teisė šiame įstatyme nustatytais atvejais duoti sutikimą perkančiajai organizacijai nutraukti pirkimo procedūras ar pakeisti pirkimo sutarties sąlygas, tačiau patys atvejai, kada Tarnyba tokį sutikimą turi teisę duoti, nenustatyti. Tarnyba dėl minėto įstatymo tobulinimo yra atkreipusi Ūkio ministerijos, kaip politiką formuojančios institucijos – dėmesį.

7. ARTIMIAUSIU LAIKOTARPIU PLANUOJAMI VEIKLOS PRIORITETAU

Viešųjų pirkimų tarnyba, vykdydama savo funkcijas ir tęsdama pradėtus darbus, artimiausiu laikotarpiu ypatingą dėmesį skirs šioms veiklos sritims:

1. Viešųjų pirkimų dalyvių kvalifikacijos tobulinimui;
2. Viešųjų pirkimų sutarčių vykdymo kontrolės stiprinimui;
3. Prevencinės (ex-ante) viešųjų pirkimų kontrolės stiprinimui;
4. Viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų ir rekomendacinio pobūdžio dokumentų tobulinimui;
5. Viešųjų pirkimų pažeidimų rizikos vertinimo sistemos modernizavimui toliau kuriant elektroninę viešųjų pirkimų rizikos valdymo sistemą;
6. Metodinės pagalbos viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, teikimui.

Viešųjų pirkimų tarnyba 2013 metais planuoja parengti kainų palyginimo modelio pavyzdį, leisiantį tam tikro konkretaus objekto, perkamo atliekant viešojo pirkimo procedūras, kainas palyginti su privataus sektoriaus kainomis, t.y., kai viešojo pirkimo procedūros netaikomos („benchmarking“).

8. TARNYBOS 2012 METŲ ASIGNAVIMAI

16 lentelė. Tarnybai skirtų asignavimų suma ir jos struktūra pagal ekonominę klasifikaciją 2012 metais

Išlaidų pavadinimas	2012 m.			
	Finansavimo šaltinis: 1.1.1.1.1* (tūkst.Lt)	Finansavimo šaltinis: 1.3.2.3.2** (tūkst..Lt)	Finansavimo šaltinis: 1.2.2.3.2*** (tūkst..Lt)	Iš viso (tūkst.Lt)
Darbo užmokesčiui	2578	485	85	3148
Socialinis draudimas	800	151	28	979
Ryšių paslaugos	50	0	0	50
Transporto išlaikymas	14	0	0	14
Kitos prekės	48	0	0	48
Komandiruotės	12	26	4	42
Kvalifikacijos kėlimas	10	44	8	62
Komunalinės paslaugos	110	20	4	134
Patalpų nuoma	0	0	0	0
Kitos paslaugos	390	76	13	479
Darbdavių soc. Parama	7	0	0	7
Išlaidoms:	4019	802	142	4963
Turtui įsigyti:	156	43	6	205
Iš viso:	4175	845	148	5168

* Valstybės biudžeto lėšos

** ES 2007-2013 m. Techninės paramos lėšos

*** ES 2007-2013 m. Techninės paramos bendrojo finansavimo lėšos

Tarnybos veikla yra finansuojama iš valstybės biudžeto ir Europos Sąjungos 2007-2013 metų finansinės perspektyvos Techninės paramos lėšų. Taip pat Tarnyba įgyvendina du investicinius projektus:

„Viešųjų pirkimų centrinės rizikos analizės sistemos kūrimas ir diegimas“ ;

„Valstybės institucijų ir įstaigų dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimas elektroninių viešųjų pirkimų srityje“.